

مقاله‌ی پژوهشی**بررسی مقایسه‌ای بین تاب‌آوری با رضایتمندی زندگی در زنان عادی و زندانی**

زهرافرا

کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، واحد یزد،
دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران

*علیرضا بخشایش

دانشیار گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی، واحد
یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران

حسین یعقوبی

کارشناس ارشد تربیت بدنی و علوم ورزشی،
گرایش روان‌شناسی ورزشی، واحد
خوراسگان، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان،
ایران

خلاصه

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف مقایسه بین تاب‌آوری و رضایتمندی زندگی در زنان عادی و زندانی انجام شده است.

روش کار: روش پژوهش حاضر علی-مقایسه‌ای است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه زنان زندانی و غیر زندانی شهر اصفهان در سال ۱۳۹۵ می‌باشد. ۲۸۰ نفر (۱۴۰ زن زندانی و ۱۴۰ زن عادی) به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه‌های تاب‌آوری کانر و دیویسون (۲۰۰۳) و رضایت از زندگی داینر (۱۹۸۵) استفاده گردید. داده‌ها از نظر توصیفی و استنباطی (همبستگی پیرسون و تحلیل واریانس) و با کمک نرم افزار SPSS تحلیل شدند.

یافته‌ها: بین تحمل عاطفه منفی با رضایت از زندگی در زنان زندانی و بین زیرمقیاس کنترل و شایستگی فردی با رضایت از زندگی در زنان عادی رابطه‌ی معنی‌داری یافت گردید ($P < 0.05$). یافته‌های تحلیل واریانس نشان داد که در مولفه‌ی شایستگی فردی، تحمل عاطفه منفی و پذیرش تغییر مثبت و مولفه‌ی رضایت از زندگی بین دو گروه زنان زندانی و عادی تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0.05$).

نتیجه‌گیری: بنا بر نتایج در مولفه‌ی شایستگی فردی، تحمل عاطفه منفی و پذیرش تغییر مثبت و مولفه‌ی رضایت از زندگی بین دو گروه زنان زندانی و عادی تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

*مؤلف مسئول:

گروه روان‌شناسی و علوم تربیتی، واحد یزد،
دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران

abakhshayesh@yazd.ac.ir

تاریخ وصول: ۹۵/۱۱/۲۵

تاریخ تایید: ۹۵/۱۲/۲۵

واژه‌های کلیدی: تاب‌آوری، رضایت از زندگی، زنان، زندانی

مقدمه

جرم و جنایت در دودمان انسان همچنان زنجیروار یکی پس از دیگری رخ داد و تا انسان بر زمین است از جرم و جنایت و به دنبال آن از کیفر و مجازت جدا نخواهد بود. هدف از اجرای مجازات حبس ایجاد امنیت اجتماعی، اصلاح رفتار و عملکرد زندانیان، کاهش جرم، تسکین فرد زیان دیده و اجتماع، بازگشت سالم آنان به جامعه بوده و زندان ها به همین منظور پیش بینی شده است (۱). دامنه انحرافات اجتماعی بسیار گسترده است و پیشرفته ترین آن، عملی است که به لحاظ قانونی خلاف شمرده می شود و عامل اصلی آن متهم و محکوم به زندان می شود و شکی نیست این طیف وسیع متأثر از عوامل مختلف ناشی از موقعیتها و شرایط اجتماعی است. یافته های جرم شناختی و بزه شناختی نشان داده اند که برخی افراد به دلیل خصوصیات خاص زیست شناختی، روانشناختی و اجتماعی، بیشتر از سایرین در معرض بزه دیدگی قرار دارند. زنان به دلیل ضعف قوای جسمانی و وضعیت اجتماعی خاص که در آن به سر می برند در این چهارچوب قرار می گیرند (۲).

شناخت دقیق ویژگی های شخصیتی و نحوه تأثیر آن بر افراد مختلف می تواند محققان را در شناسایی هرچه بیشتر زندانیان، بروز جرم توسط آنان و پیشگیری از رفتارهای انحرافی یاری دهد (۳). یکی از ویژگی های شخصیتی که در این پژوهش به آن پرداخته خواهد شد تاب آوری^۱ است. تاب آوری توانایی سازگار ی فرد با شرایط تهدید کننده است. تاب آوری که باعث سازگار ی مؤثر با عوامل خطر می شود می تواند نقش مؤثری در کاهش ارتکاب به جرم داشته باشد (۴).

به عبارت دیگر تاب آوری مفهومی فراتر از مقاومت در برابر فشارهای زندگی است و بنابراین مترادف با عدم آسیب پذیری نیست (۵). از میان عوامل مرتبط با تاب آوری می توان به عوامل شناختی محافظت کننده ای چون سطوح بالای عزت نفس و خودکارآمدی، خودداری بالا، منبع کنترل درونی و سبکهای مقابله فعالتر اشاره کرد. پژوهشها

نشان داده اند این عوامل در مجرمین و زندانیان در سطحی پایین هستند (۶).

با توجه به سطوح پایین تاب آوری در زندانیان و بالا بودن شیوع اختلالات روانی در آنها به نظر می رسد تاب آوری پایین بتواند به عنوان یکی از عوامل مؤثر در کاهش سطح کیفیت زندگی و رضایت از زندگی در آنان در نظر گرفته شود زیرا تاب آوری موجبات سازگاری مؤثر با موفقیتهای مخاطره آمیز را فراهم می آورد و این سازگارپذیری عاملی برای ارتقاء رضایت از زندگی در افراد می باشد (۷). در همین راستا میکائیلی، گنجی و طالبی جویباری (۸)، در پژوهشی با عنوان مقایسه ی تاب آوری، رضایت زناشویی و سلامت روان در والدین با کودکان دارای ناتوانی یادگیری و عادی این یافته را عنوان نمودند که همبستگی معنی داری بین تاب آوری روانشناختی با رضایت از زندگی و سلامت عمومی وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیری نشان می دهد که تاب آوری توان پیش بینی رضایت زناشویی و سلامت روان را دارد.

رضایت از زندگی یک فرآیند داوری است که در آن افراد کیفیت زندگی خود را بر اساس ملاک های منحصر به فرد خود ارزیابی می کنند. رضایت از زندگی یک صفت پایدار و عینی نیست، بلکه به تغییرات موقعیتی حساس است و بر اساس درک و دیدگاه خود افراد در نظر گرفته می شود (۹). همچنین رضایت از زندگی لازمه ی یک زندگی مفید، مؤثر و رضایت بخش فردی است و شامل ارزیابی شناختی افراد از وضعیت زندگی خودشان است (۱۰). در واقع رضایت از زندگی مفهوم کلی و ناشی از نحوه ی ادراک (شناختی و عاطفی) فرد از کل زندگی است. به همین دلیل افراد با رضایت از زندگی بالا، هیجان مثبت بیشتری احساس می کنند، از گذشته و آینده ی خود و دیگران ارزیابی مثبت تری دارند و آنها را خوشایند توصیف می کنند (۱۱).

به طور خلاصه می توان گفت رضایت از زندگی متأثر از عواملی همچون تاب آوری است چراکه که توانایی فرد را برای انطباق با چالش ها و تهدیدات زندگی مهیا می کند. با عنایت به مطالب عنوان شده هدف پژوهش حاضر بررسی

^۱Resilience

رابطه‌ی بین تاب آوری با رضایت از زندگی در بین زنان زندانی و غیر زندانی شهر اصفهان می‌باشد.

روش کار

با توجه به اهداف پژوهش تحقیق که مبتنی بر مقایسه است، می‌توان گفت روش پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع علی مقایسه‌ای می‌باشد. بدین ترتیب پرسشنامه‌هایی در اختیار شرکت کنندگان قرار داده شد و پس از پاسخگویی آنها به پرسشنامه‌های تحقیق رابطه‌ی بین متغیرها با استفاده از روش‌های آماری همبستگی پیرسون و تفاوت مؤلفه‌های تحقیق به کمک آزمون تحلیل واریانس مورد بررسی قرار گرفت.

جامعه آماری کلیه زنان زندانی و غیر زندانی شهر اصفهان در سال ۱۳۹۵ می‌باشند. روش نمونه‌گیری به صورت دسترس بود و حجم نمونه مورد نظر بعد از به دست آوردن تعداد افراد جامعه آماری بر اساس جدول مورگان برآورد گردید. حجم جامعه زنان زندانی طبق بررسی‌های انجام شده ۲۳۰ نفر برآورد گردید که با استفاده از جدول مورگان حجم نمونه ۱۴۰ نفر انتخاب شد و به همان نسبت ۱۴۰ نفر از زنان عادی نیز مورد بررسی قرار گرفتند.

در پژوهش حاضر جهت جمع آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های تاب آوری کانر و دیویسون و رضایت از زندگی داینر، امونز، لارسن و گریفین استفاده شد:

ابزار پژوهش

الف- مقیاس تاب آوری کانر و دیویسون: پرسشنامه‌ی تاب آوری توسط کانر و دیویسون در سال ۲۰۰۳ جهت اندازه‌گیری قدرت مقابله با فشار و تهدید تهیه شده است. این مقیاس شامل ۲۵ گزینه ۵ گزینه‌ای (کاملاً نادرست، بندرت درست، گاهی درست، اغلب درست، همیشه درست) است که محمدی، جزایری، رفیعی، جوکار و پورشهناز (۱۳۸۵) آن را برای استفاده در ایران انطباق داده‌اند. حداقل نمره برای این آزمون صفر و حداکثر آن ۱۰۰ است. نتایج تحلیل عاملی حاکی از آنند که این آزمون دارای ۵ عامل: تصور شایستگی فردی: ۲۵-۲۴-۲۳-۱۷-۱۶-۱۲-۱۱-۱۰، اعتماد به‌خود فردی و تحمل عاطفه منفی: ۲۰-۱۹-

۱۸-۱۵-۱۴-۷-۶، پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن: ۸-۵-۴-۲-۱، کنترل: ۲۲-۲۱-۱۳ و تأثیرات معنوی: ۳-۹ است. طیف درجه‌بندی سؤالات پنج گزینه‌ای شامل صفر برای کاملاً نادرست، یک برای به ندرت درست، دو برای گاهی درست، سه برای اغلب درست و چهار برای همیشه درست. افرادی که نمره‌ی بالاتر از ۶۰ بگیرند، جزو افراد تاب آور محسوب می‌شدند. روایی (به روش تحلیل عوامل و روایی همگرا و واگرا) و پایایی (به روش بازآزمایی و آلفاکرونباخ) مقیاس توسط سازندگان آزمون در گروه‌های مختلف (عادی و درخطر) احراز گردیده است. کانر و دیویسون (۲۰۰۳) ضریب آلفای کرونباخ مقیاس تاب آوری را ۰/۸۹ گزارش کرده‌اند. همچنین ضریب پایایی حاصل از روش بازآزمایی در یک فاصله ۴ هفته‌ای ۰/۸۷ بوده است. در مطالعه سامانی، جوکار و صحراگرد (۱۳۸۶) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ برای پایایی این آزمون بدست آمد (۱۲).

ب- مقیاس رضایت از زندگی: این مقیاس پنج سؤالی توسط داینر، امونز، لارسن و گریفین^۲ (۱۹۸۵) جهت سنجش میزان رضایت کلی از زندگی تهیه شده است و به عنوان شاخص احساس شادمانی در پژوهشها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در مقابل هر سؤال طیف لیکرت ۵ نمره‌ای از کاملاً موافقم (نمره ۱) تا کاملاً مخالفم (نمره ۵) در نظر گرفته شد. داینر و همکارانش روایی (به شیوه همگرا و افتراقی) و پایایی (آلفا کرونباخ ۰/۸۹) مطلوبی برای مقیاس گزارش نموده‌اند. این مقیاس توسط خیر و سامانی (۱۳۸۳) برای استفاده در ایران مورد انطباق قرار گرفته است و شواهد روایی و پایایی آن را مطلوب گزارش نموده‌اند. سؤالهای این مقیاس به گونه‌ای است که متناسب با زندگی نوجوانی و بزرگسالی است (۱۳).

نتایج

برای توصیف داده‌های مربوط به نمونه، ابتدا به محاسبه شاخص‌های مرکزی و پراکندگی متغیرهای پژوهش پرداخته شد که به شرح زیر است:

²Diener, Emmons, Larsan and Griffin

¹Conner-Davidson Resilience Scale

جدول ۱- نتایج توصیفی مؤلفه رضایت از زندگی در دو گروه

رضایت از زندگی	زندان	۱۲/۱۱	۲/۸۷	۱/۱۲۷	۰/۰۳۰
	عادی	۱۵/۲۷	۵/۱۰	۳/۱۸۷	۲۵/۵۶۵

زنان عادی و زندانی

متغیر	نوع گروه	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
-------	----------	---------	--------------	-----	--------

با توجه به جدول بالا می توان گفت، میانگین نمره مؤلفه ی رضایت از زندگی در زنان عادی بیشتر از زنان زندانی می باشد.

جدول ۲- نتایج توصیفی مؤلفه های تاب آوری در دو گروه زنان عادی و زندانی

متغیر	نوع گروه	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
شایستگی فردی	زندانی	۱۴/۱۱	۴/۵۸	۰/۳۲۱	-۰/۲۱۲
	عادی	۱۵/۷۸	۶/۴۴	۱/۲۹۰	۱/۰۶۱
تحمل عاطفه منفی	زندانی	۱۲/۲۱	۴/۵۱	۱/۲۰۲	۱/۲۴۱
	عادی	۱۵/۴۰	۳/۸۷	۰/۵۰۳	-۰/۱۱۱
پذیرش مثبت تغییر	زندانی	۱۳/۵۵	۳/۰۵	۰/۲۸۱	۰/۹۰۶
	عادی	۱۴/۵۷	۴/۹۹	۰/۶۳۹	-۰/۵۵۲
کنترل	زندانی	۷/۷۶	۳/۸۸	۰/۱۴۴	-۰/۰۰۷
	عادی	۷/۱۵	۲/۳۷	۰/۱۷۲	۱/۹۳۱
تأثیرات معنوی	زندانی	۶/۱۰	۲/۳۵	-۰/۳۰۰	۰/۶۵۲
	عادی	۶/۲۶	۱/۷۵	-۰/۶۶۲	۱/۳۷۶

۱/۹۶- می باشد که با ۹۵ درصد اطمینان می توان گفت

توزیع داده ها نرمال می باشند.

در این پیش فرض بررسی می شود که آیا واریانس داده ها در گروه ها نرمال است یا خیر. نتایج ارائه شده در جدول ۳، نشان می دهد که پیش فرض دوم در اکثریت مؤلفه ها رعایت شده است، در خصوص مؤلفه هایی نیز که پیش فرض در مورد آنان صدق نکرد جهت اطمینان از نتیجه آزمون تحلیل واریانس را انجام می دهیم.

با توجه به جدول بالا به طور آشکار میانگین نمره شایستگی

فردی و تحمل عاطفه منفی در گروه زنان عادی بیشتر از زنان زندانی می باشد

در این تحقیق، از آزمون آماری تحلیل واریانس به دلیل تناسب و سازگاری بیشتر با فرضیه های تحقیق استفاده شده است. لازم به ذکر است در تحلیل واریانس سه پیش فرض مورد بررسی قرار گرفته می گیرد که به شرح زیر است:

جهت بررسی نرمال بودن داده ها از آزمون کجی و کشیدگی استفاده شد. با توجه به جداول توصیف داده ها، در بیشتر متغیرها مقدار کجی و کشیدگی بین ۱/۹۶+ و

جدول ۳- نتایج بررسی همگنی واریانس های مؤلفه های رضایت از زندگی و تاب آوری در هر دو گروه

شاخص ها	F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری
رضایت از زندگی	۱/۳۴۳	۱	۲۷۸	۰/۲۳۴
شایستگی فردی	۰/۱۰۳	۱	۲۷۸	۰/۷۴۹
تحمل عاطفه منفی	۱/۹۳۸	۱	۲۷۸	۰/۱۶۵
تاب آوری	۳۵/۷۱۸	۱	۲۷۸	۰/۰۰۰
کنترل	۱/۲۹۰	۱	۲۷۸	۰/۳۲۰
تأثیرات معنوی	۹/۹۴۳	۱	۲۷۸	۰/۰۰۲

هستند. بنابراین آزمون تحلیل واریانس چند متغیره قابل اجراست.

نتایج آزمون باکس منی دار نمی باشد ($P= ۰/۲۰۵$)، به عبارت دیگر ماتریکس کواریانس ها همگن ($F=۱/۳۳۶$)،

پس از بررسی پیش فرضهای آماری تحلیل واریانس، برای مؤلفه‌هایی که پیش فرض برای آنان معنی دار به دست آمده است از آزمون آماری تحلیل واریانس استفاده می‌نماییم. لازم به ذکر است در خصوص مؤلفه‌هایی که پیش فرض

در مورد آنان رعایت نشده بود نیز از آزمون تحلیل واریانس در خصوص بررسی همبستگی بین مؤلفه‌ی تاب آوری و رضایت از زندگی در دوگروه زنان زندانی و عادی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید که نتایج به شرح زیر است:

جدول ۴ - همبستگی تاب آوری با رضایت از زندگی در زنان زندانی و عادی

شاخص	مؤلفه	رضایت از زندگی	سطح معنی داری
تاب آوری زنان زندانی	شایستگی فردی	۰/۰۶۱	۰/۴۷۳
	تحمل عاطفه منفی	۰/۴۱۱ ^{**}	۰/۰۰۰
	پذیرش مثبت تغییر	۰/۱۶۱	۰/۰۵۷
	کنترل	۰/۰۸۲	۰/۳۳۴
تاب آوری زنان عادی	تأثیرات معنوی	-۰/۰۰۳	۰/۹۷۴
	شایستگی فردی	۰/۳۹۴ ^{**}	۰/۰۰۰
	تحمل عاطفه منفی	۰/۰۳۶	۰/۶۷۱
	پذیرش مثبت تغییر	۰/۱۶۱	۰/۰۵۷
	کنترل	۰/۳۳۰ ^{**}	۰/۰۰۰
	تأثیرات معنوی	۰/۱۰۶	۰/۲۱۳

^{**} همبستگی در سطح ۰,۰۱ معنی دار است

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد بین تحمل عاطفه منفی (۰/۴۱۱) با رضایت از زندگی زنان زندانی رابطه معنی‌داری وجود دارد ولی بین سایر مؤلفه‌های تاب‌آوری و رضایت از زندگی در زنان زندانی رابطه معنی‌داری نیست. بین زیرمقیاس کنترل (۰/۳۳۰) و شایستگی فردی (۰/۳۹۴) با

رضایت از زندگی در زنان عادی رابطه معنی‌داری است ولی بین سایر مؤلفه‌های تاب‌آوری و رضایت از زندگی در زنان عادی رابطه معنی‌داری یافت نشد. در خصوص بررسی تفاوت میانگین نمره‌ی تاب‌آوری زنان زندانی و غیر زندانی از آزمون تحلیل واریانس چند متغیره استفاده شد که نتایج آن به شرح زیر است:

جدول ۵- نتایج آزمونهای معناداری MANOVA

نوع آزمون	مقدار	df فرضی	df خطا	F	معنی داری	حجم اثر	توان آماری
اثر پیلابی	۰/۲۰۷	۵/۰۰۰	۲۷۴/۰۰۰	۱۴/۳۲۲	۰/۰۰۰	۰/۲۰۷	۱/۰۰۰
لامبدای ویلکز	۰/۷۹۳	۵/۰۰۰	۲۷۴/۰۰۰	۱۴/۳۲۲	۰/۰۰۰	۰/۲۰۷	۱/۰۰۰
اثر هاتلینگ	۰/۲۶۱	۵/۰۰۰	۲۷۴/۰۰۰	۱۴/۳۲۲	۰/۰۰۰	۰/۲۰۷	۱/۰۰۰
بزرگترین ریشه روی	۰/۲۶۱	۵/۰۰۰	۲۷۴/۰۰۰	۱۴/۳۲۲	۰/۰۰۰	۰/۲۰۷	۱/۰۰۰

معنادار شدن شاخص‌های آزمون چند متغیره یعنی لامبدای ویلکز، اثر هاتلینگ، بزرگترین ریشه اختصاصی روی و اثر پیلابی ($F = 14/322, P = 0/000$) موید این موضوع است

که تفاوت معناداری حداقل در یکی از مؤلفه‌های تاب آوری در بین زنان زندانی و عادی وجود دارد. از این رو هر

یک از این متغیرها به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گرفته اند و نتایج این بررسی در جداول زیر ارائه شده است.

جدول ۶- نتایج تحلیل واریانس چند متغیری روی میانگین مؤلفه های تاب آوری در دو گروه زنان زندانی و عادی

مؤلفه	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی داری	حجم اثر	توان آماری
شایستگی فردی	۱۹۵/۵۵۷	۱	۱۹۵/۵۵۷	۶/۲۵۵	۰/۰۱۳	۰/۰۲۲	۰/۷۰۳
تحمل عاطفه منفی	۷۱۳/۶۰۴	۱	۷۱۳/۶۰۴	۴۰/۲۹۴	۰/۰۰۰	۰/۱۲۷	۱/۰۰۰
پذیرش مثبت تغییر	۷۲/۰۱۴	۱	۷۲/۰۱۴	۴/۲۰۰	۰/۰۴۱	۰/۰۱۵	۰/۵۳۳
کنترل	۲۶/۴۱۴	۱	۲۶/۴۱۴	۲/۵۴۳	۰/۱۱۲	۰/۰۰۹	۰/۳۵۶
تأثیرات معنوی	۱/۸۸۹	۱	۱/۸۸۹	۰/۴۳۸	۰/۵۰۸	۰/۰۰۲	۰/۱۰۱

پذیرش تغییر مثبت زنان عادی بالاتر از میانگین نمره ی زنان زندانی می باشد.

در خصوص بررسی تفاوت میانگین نمره ی رضایت از زندگی زنان زندانی و غیر زندانی از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد که نتایج آن به شرح زیر است:

نتایج تحلیل واریانس نشان داد که در مؤلفه ی شایستگی فردی، تحمل عاطفه منفی و پذیرش تغییر مثبت بین دو گروه زنان زندانی و عادی تفاوت معنی داری وجود دارد، ولیکن در خصوص کنترل و تأثیرات معنوی بین دو گروه تفاوت معنی داری یافت نشد. با توجه به نتایج جدول ۲ می توان گفت میانگین نمره ی شایستگی فردی، تحمل عاطفه منفی و

جدول ۷- نتایج تحلیل واریانس یک طرفه روی میانگین رضایت از زندگی در دو گروه زنان زندانی و عادی

مؤلفه	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	معنی داری	حجم اثر	توان آماری
رضایت از زندگی	۶۹۷/۷۲۹	۱	۶۹۷/۷۲۹	۴۰/۷۱۷	۰/۰۰۰	۰/۱۲۸	۱/۰۰۰

وجود دارد که با توجه به جدول ۱ میانگین نمره رضایت از زندگی در زنان عادی بیشتر از زنان زندانی می باشد.

نتایج تحلیل واریانس یک طرفه در خصوص مؤلفه رضایت از زندگی نشان داد که بین نمره میانگین مؤلفه رضایت از زندگی بین دو گروه زنان زندانی و عادی تفاوت معنی داری

بحث

هدف از انجام پژوهش حاضر، مقایسه بین تاب آوری و رضایت از زندگی در بین زنان زندانی و غیر زندانی و نیز بررسی رابطه بین تاب آوری با رضایت از زندگی در دو گروه می باشد. نتایج همبستگی بین مؤلفه های تاب آوری و رضایت از زندگی در دو گروه نشان داد که بین تحمل عاطفه منفی با رضایت از زندگی زنان زندانی و بین زیرمقیاس کنترل و شایستگی فردی با رضایت از زندگی زنان عادی رابطه معنی داری وجود دارد. نتایج تحلیل واریانس دو مؤلفه تاب آوری و رضایت از زندگی در دو گروه نشان داد که در مورد مؤلفه شایستگی فردی، تحمل عاطفه منفی و پذیرش تغییر مثبت و نمره میانگین مؤلفه رضایت از زندگی، بین دو گروه زنان زندانی و عادی تفاوت معنی داری وجود دارد.

نتایج پژوهش حاضر مبنی بر رابطه بین تحمل عاطفه منفی و رضایت از زندگی با پژوهشهای میکائیلی، گنجی و طالبی جویباری (۸)، روزگار (۱۲) و ابوالقاسمی (۱۳)، همسو میباشد زیرا این پژوهشگران رابطه ی مثبتی بین تاب آوری و رضایت از زندگی بدست آوردند. در همین راستا، سلطانی زاده، ملک پور و نشاط دوست (۱۴) و کوهن، فریدریکسون، برون، میکلز و کانوی (۱۵) نشان دادند که هر اندازه عاطفه مثبت در زمان های گذشته، حال و آینده و عاطفه مثبت کلی دانشجویان بیشتر باشد، رضایت از زندگی آنها نیز بیشتر است. همچنین افزایش عاطفه منفی در زمان های گذشته و حال و عاطفه منفی کلی، به کاهش رضایت از زندگی دانشجویان منجر می شود.

نتایج پژوهش حاضر مبنی بر رابطه ی بین تحمل کنترل و شایستگی فردی با رضایت از زندگی در زنان عادی با پژوهش های با پژوهشهای خلعتبری و بهاری (۱۶)، و شی،

برای غلبه بر دگرگونی‌ها و فراز و نشیب‌های زندگی آماده می‌کند. افراد تاب آور دارای منبع کنترل درونی، رفتارهای اجتماعی سازش یافته، همدلی با دیگران و خود پنداره مثبت هستند. آنها افرادی خوش بین و در سازماندهی مسئولیت‌های روزانه شان توانا می‌باشند. این ویژگی‌ها افراد را قادر می‌سازد تا یک شبکه حمایتی متشکل از اعضای خانواده و دوستان داشته باشند که در مواقع پرتنش مورد حمایت آنان قرار بگیرند. در نتیجه با بر شمردن ویژگی‌ها تاب آوری به وضوح می‌توان گفت تاب آوری در خصوص افراد زندانی کمتر خواهد بود زیرا آنان به دلیل نداشتن تاب آوری و توانایی تحمل شرایط دشوار زندگی مرتکب جرم و بزهکاری شده‌اند. با عنایت به مطالب عنوان شده می‌توان گفت بین مؤلفه‌های تاب آوری در زنان زندانی و زنان غیر زندانی تفاوت معنی داری وجود دارد.

نتایج پژوهش حاضر مبنی بر تفاوت معنی دار بین رضایت از زندگی در دو گروه زنان عادی و زندانی با پژوهش‌های آورده شده همچون اسماعیلی (۲۴) و آلبو کردی و همکاران (۳)، همسو می‌باشد زیرا آنان نیز بین کیفیت و رضایت از زندگی در افراد غیرزندان و زندانی تفاوت شدند. در تبیین نتایج پژوهش حاضر مبنی بر وجود تفاوت بین مؤلفه‌های رضایت از زندگی در زنان عادی و زندانی می‌توان گفت، رضایت از زندگی به معنای احساس کلی خوب بودن و داشتن یک زندگی بامعناست. لارسن، ایمونز و دینر (۲۵) رضایت از زندگی را به عنوان قضاوت شخصی از سعادتمندی و بهروزی و کیفیت زندگی مبتنی بر معیارهای انتخابی هر فرد تعریف کرده‌اند. مفهوم رضایت به عنوان یک تجربه‌ی درونی است که حضور مثبت هیجان‌ها و نبود احساسات منفی را در برمی‌گیرد. طبق تعریف مذکور، از آنجاییکه زنان در زندان هیجان‌ها و تجارب مثبت کمتری را تجربه می‌کنند می‌توان گفت رضایت از زندگی در آنان کمتر از زنانی است که در کنار خانواده‌ی خود زندگی می‌کنند.

اما این پژوهش با محدودیت‌های خاصی نیز روبه‌رو بود از جمله اینکه تحقیق حاضر از نوع علی-مقایسه‌ای است و

وانگ، بیان و وانگ^۱ (۱۷)، حسین پور و اکبری (۱۸)، همسو می‌باشد و آنان نیز به این نتیجه دست یافتند که مؤلفه‌های تاب آوری و رضایت از زندگی رابطه‌ی معنی داری وجود دارد. در تبیین نتایج پژوهش حاضر مبنی بر وجود رابطه‌ی بین مؤلفه‌های تاب آوری همچون کنترل و شایستگی فردی با رضایت از زندگی می‌توان گفت، تاب آوری نه تنها به معنای مقابله با مشکلات در رویدادهای ناگوار، بلکه پاسخ انعطاف پذیر به فشارهای زندگی روزانه است. به عقیده آنتونوسکی (۱۹) تاب آوری نوعی مصون سازی در برابر مشکلات روانی اجتماعی است و کارکرد مثبت زندگی را افزایش می‌دهد. در نتیجه می‌توان گفت، با توجه به اینکه تاب آوری افزایش تحمل فشار روانی افراد را بالا می‌برد با رضایت از زندگی رابطه دارد و به گفته گیل اسپ^۲ و همکاران (۲۰)، ادراک شایستگی، همکاری، کنترل و خودکارآمدی از جمله مهمترین عوامل مؤثر در تاب آوری هستند که در پژوهش حاضر ادراک شایستگی و کنترل در زنان عادی رابطه‌ی مثبت معنی داری با رضایت از زندگی داشت.

نتایج پژوهش حاضر مبنی بر تفاوت معنی دار بین مؤلفه‌های شایستگی فردی، تحمل عاطفه منفی و پذیرش تغییر مثبت در دو گروه زنان عادی و زندانی با پژوهش‌های آورده شده همچون سنایی (۲۱)، آلبو کردی و همکاران (۳) و چالمه (۴) همسو می‌باشد. آنان نیز در تحقیقات میزان تاب آوری را در افراد زندانی پایین تر از افراد عادی تخمین زدند. به طور کلی می‌توان گفت که تاب آوری به خودی خود ایجاد نمی‌شود مگر اینکه فرد در موقعیت دشوار و ناخوشایندی قرار گیرد تا برای رهایی از آن و صدمه پذیری کمتر، حداکثر تلاش را برای کشف و بهره‌گیری از عوامل محافظت کننده و حمایتی (فردی و محیطی) در درون و بیرون خود که همواره به صورت بالقوه وجود دارد به کار گیرد (۲۲). نیومن^۳ (۲۳)، افراد و گروه‌های تاب آور را مجهز به مجموعه ویژگی‌های مشترک می‌داند که آنها را

¹Shi, Wang, Bian and Wang

²Gillespie

³Newman

زندانی، سطح سلامت روانی و هیجانی آنان را افزایش داد و از این رو احساس رضایتمندی از زندگی را در آنها بالا برد.

نتیجه گیری

بین تحمل عاطفه منفی با رضایت از زندگی در زنان زندانی، رابطه‌ی معنی داری وجود دارد. همچنین، بین زیر مقیاس کنترل و شایستگی فردی با رضایت از زندگی در زنان عادی رابطه‌ی معنی داری یافت گردید. در مؤلفه‌ی شایستگی فردی، تحمل عاطفه منفی و پذیرش تغییر مثبت و بین نمره میانگین مؤلفه رضایت از زندگی بین دو گروه زنان زندانی و عادی تفاوت معنی داری وجود دارد.

بررسی روابط علت و معلول بین متغیرها باید با احتیاط صورت گیرد، همچنین از جمله محدودیتهای تحقیق حاضر، این است که اطلاعات به دست آمده از طریق پرسشنامه است. با توجه به این مطلب، احتمال ارایه پاسخهای غیرواقعی شرکت کنندگان، ناشی از درک نادرست از سؤالات، می تواند نتایج را مخدوش سازد. البته سعی شد با توضیح دادن در این مورد و همچنین اختصاص وقت کافی برای پر کردن پرسشنامه ها از احتمال بروز آن کاسته شود. با توجه به تأکید متخصصان همچون استرنبرگ و بری (۲۶)، بر آموختنی بودن مهارت های گوناگون همچون تاب آوری، پیشنهاد می شود با آموزش این مهارت ها به افراد

References

1. Abbasi M, Bakhshani NM, Lashkaripour K. [Comparison of depression and drug abuse women prisoners and non-prisoners in the city of Zahedan]. Correction and rehabilitation journal 2014; 12: 35-40. (Persian)
2. Pakdaman M, Shokhmgry Z. [The effect of cognitive behavioral group therapy on depression in women prisoners Qayan city]. Journal of research in medical sciences (Tabib Shargh) 2012; 14: 1. (Persian)
3. Albkurdy, S, Jahromy, M, Hosseini S, Nikroo M. [The relationship of resilience and mental disorders in young offenders' prison in the center of Shiraz]. Isfahan University of Technology journal 2012; 17: 43-50. (Persian)
4. Chalmeh R. [Assess the adequacy of psychometry measure of resilience in Adel Abad prison in Shiraz: validity, reliability and factor structure]. Journal of psychological methods and models 2011; 1(4): 31-42. (Persian)
5. Bonanno GA. Loss, trauma, and human resilience. Am Psychol 2004; 59(1): 20-28.
6. Chambers JC, Eccleston L, Day A, Ward T, Howells K. Treatment readiness in violent offenders: The influence of cognitive factors on engagement in violence programs. Aggress Violent Behav 2008; 13(4): 276-84.
7. Jowkar B. [Resilience mediating role in the relationship between emotional intelligence and general intelligence and life satisfaction]. Journal of contemporary psychology 2007; 2(2): 3-13. (Persian)
8. Michaeli N, Ganji M, Talebi Juibari M. [Comparison of resilience, marital satisfaction and mental health in parents of children with learning disabilities and normal]. Journal of learning disabilities 2012; 2(1): 120-37. (Persian)
9. Hooman HA, Ahadi H, Sepahmansour M, Sheykhi M. [Loneliness modeling based on the structure of spiritual well-being, self-efficacy and life satisfaction]. Psychological research 2010; 2(7): 19-32. (Persian)
10. Alvandi H, Noori A. [Compare the effect of education on life satisfaction of mothers]. Journal of applied psychology 2015; 16(4): 45-52. (Persian)
11. Thimm JC. Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model. Behav Ther Experim Psychiatry 2010; 41: 378-80.
12. Roozgar Z. [The relationship between resiliency and coping with stress and life satisfaction education teachers in the city of Shiraz]. MA. Dissertation. University of Marvdasht, 2012. (Persian)
13. Aboulghasemi A. [Its resilience, stress and self-efficacy and life satisfaction in students with high and low academic achievement]. Journal of psychological studies 2011; 7(3): 131-51. (Persian)
14. Soltanzade M, Malekpoor M, Neshatdoost H. [The relationship between positive and negative affect life satisfaction]. Journal of clinical psychology and personality 2011; 19(7): 53-64. (Persian)

15. Samani S, Joukar B, Sahragard N. [Resilience, mental health and life satisfaction]. *Journal of psychiatry and clinical psychology* 2007, 13(3): 290-5. (Persian)
16. Khalatbari J, Bahari S. [The relationship between resilience and life satisfaction]. *Journal of educational psychology* 2010; 1(2): 83-94. (Persian)
17. Shi M, Wang X, Bian Y, Wang L. The mediating role of resilience in the relationship between stress and life satisfaction among Chinese medical students: a cross-sectional study. *BMC Med Educ* 2015; 15(1): 297.
18. Hoseinpour F, Akbari B. [Investigation of relationship between psychological resiliency and life satisfaction in mothers of students with learning disorders]. *Journal of applied environmental and biological sciences* 2015; 5(3): 68-72. (Persian)
19. Mohammadi M, Jazayeri AR, Rafie MH, Joukar B. [Effective factors in turn away for people who at risk of drug abuse]. *Quarterly journal of psychology, University of Tabriz* 2006, 1(3): 203-24. (Persian)
20. Gillespie B, Chaboyer W, Wallis M, Grimbeek P. Resilience in the operating room: developing and testing of a resilience model. *J Adv Nurs* 2007; 59(4): 427-38.
21. Sanai S. [Psychological disorders and resilience among prisoners and non-prisoners Minab city]. MS. Dissertation. University of Marvdasht, 2012. (Persian)
22. Tiêt Q, Huizinga D. Dimensions of the construct of resilience and adaptation among inner-city youth. *J Adolesc Res* 2002; 17: 260.
23. Newman R. Providing direction on the road to resilience. *Behav Health Manag* 2003; 23(4): 42-3.
24. Ismaili I. [Harm reduction measures (methadone) in prison and its impact on quality of life]. *Journal of addiction* 2009; 2(8): 105-20. (Persian)
25. Kheir M, Samani S. [Comparison of psychosocial health, mental health, life satisfaction, and cooperation between working mothers and housewives in Shiraz]. *Teamwork and Technology Information Research Statistics Fars province*; 2004. (Persian)
26. Conner KM, Davidson JRT. Development of a new resilience scale: The Conner-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). *Depress Anxiety* 2003; 18(2): 76-82.

